

FCG.

Finnish
Consulting
Group

SELVITYS JÄTEHUOLLON JÄRJESTÄMISESTÄ

RAPORTTI

Savonlinnan kaupunki

Tommi Kaartinen & Sanna Aalto-Setälä

22.8.2024

22.8.2024

Sisällys

1	Työn tausta ja tavoitteet	3
2	Käytävissä olleet lähtöaineistot	3
3	Jätehuollon nykyinen järjestäminen alueella	4
3.1	4
3.2	Jätehuollon käytännön järjestäminen.....	4
3.3	Sekajätteen kuljetuksen nykytilanne	5
3.4	Jätehuoltoviranomaiset.....	8
4	Sekalaisen yhdyskuntajätteen kiinteistöittaisen kuljetuksen järjestämisvaihtoehtojen arviointi 9	
4.1	Jätteenkuljetuspalvelujen saatavilla olo kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin	10
4.1.1	Nykyinen sekajätteen kiinteistöittäinen kuljetus	11
4.1.2	Kunnan järjestämä sekajätteen kiinteistöittäinen kuljetus	11
4.2	Jätehuoltomääräysten noudattaminen	12
4.2.1	Jätteen toimittaminen kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan.	14
4.3	Jätehuollon yleinen toimivuus, jätehuollon alueellisen kehittämisen tukeminen sekä mahdolliset vaarat tai haitat terveydelle tai ympäristölle	14
5	Yhteenveto ja suositukset.....	15

22.8.2024

1 Työn tausta ja tavoitteet

Savonlinnan kaupunki on pyytänyt FCG:tä selvittämään täyttyvätkö jätelain (646/2011) 37 §:n (15.7.2021/714) mukaisen kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen edellytykset. Savonlinnassa on selvityksen laatimisen hetkellä kunnallisen yhtiön Rippeen kilpailuttamana bio- ja pakkausjätteiden kiinteistökohtainen keräys. Sekajäte on jätelain 37 §:n mukaisessa poikkeusjärjestelmässä. Jätelain mukaan kunta voi päättää, että sekalaisen yhdyskuntajätteen ja saostus- ja umpisäiliölietteen kiinteistöittäinen kuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa, jos:

- 1) näin järjestetty jätteenkuljetus täyttää 35 §:n (15.7.2021/714) 2 momentissa säädetyt edellytykset, joiden mukaan kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.
- 2) jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;
- 3) päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Jätelain mukaan kunnan on seurattava ja valvottava em. päätöksen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä sekä tarvittaessa käsiteltävä jätteenkuljetusta koskeva asia uudelleen. Kunta voi kuitenkin halutesaan ja niin päättäessään siirtyä kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, vaikka edellä mainitut jätelain edellytykset toteutuisivatkin.

Tässä selvityksessä on pyritty tilaajalta saadun lähtöaineiston ja muun julkisesti saatavilla olevan tiedon pohjalta arvioimaan täyttyvätkö edellä mainitut jätelain 37 §:n mukaisen kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen edellytykset. Kaikkien edellytysten täyttymistä tai täyttymättömyyttä ei ole kyetty käytössä olleen aineiston perusteella arvioimaan.

Viitaten kunnan ja tässä tapauksessa alueellisen jätelautakunnan päätäntävaltaan lain edellytysten mahdollisesta täyttymisestä huolimatta on selvityksessä samalla tuotu esiin molempien jätteenkuljetusjärjestelmien erityispiirteitä ja siten mahdollisia hyötyjä ja haittoja.

Tämän selvityksen ovat laatineet tiimipäällikkö Tommi ja lakimies Sanna-Aalto-Setälä FCG Finnish Consulting Group Oy:stä. Sanna Aalto-Setälän työsuhde FCG:llä päättyi 22.2.2024. Alkaen 26.2.2024 Aalto-Setälä on työskennellyt asianajotoimisto Jurentia Oy:n palveluksessa ja toiminut FCG:n alihankkijana tämän selvityksen parissa sen jälkeen.

2 Käytettävissä olleet lähtöaineistot

Tilaaaja luovutti työtä varten käyttöön mm. seuraavat aineistot:

- Otteet sekajätteen kuljetusta alueella operoivien yritysten toimittamista tyhjennyksistä jätehuoltolautakunnan kuljetusrekisteriin vuosilta 2021-2023.

Kierrätysyhtiö Rippee Oy:ltä saatiin työtä varten käyttöön seuraavat kuvaukset:

22.8.2024

- Otteita kunnallisen jätteenkuljetuksen palvelukuvauksesta
- Periaatteet kunnallisen jätteenkuljetuksen kilpailutuksille

3 Jätehuollon nykyinen järjestäminen alueella

3.2 Jätehuollon käytännön järjestäminen

Savonlinnan Seudun Jätehuolto Oy perustettiin vuonna 1999. Osakassopimuksen osapuolina olivat Savonlinnan kaupunki ja Enonkosken, Kerimäen, Punkaharjun, Rantasalmen ja Savonrannan kunnat, joista Kerimäki, Punkaharju ja Savonranta ovat nykyisin osa Savonlinnaa. Nykyinen osakassopimus on solmittu vuonna 2021 ja sen osapuolina ovat Savonlinnan kaupunki ja Enonkosken, Rantasalmen ja Sulkavan kunnat. Yhtiön tehtävänä on järjestää omistajakuntien puolesta niiden vastuulla olevat jätelain mukaiset jätehuollon palvelutehtävät. Vuoden 2023 keväällä yhtiö otti käyttöön aputoiminimen Kierrätysyhtiö Rippee. Savonlinnan Seudun Jätehuolto Oy:n toimintoihin jäi omistaa, myydä ja hallita maa-alueita ja muuta kiinteää omaisuutta. Aputoiminimen alla toimivat perus- ja aluekeräyksen toiminnot, kiinteistökohtaisen jätteenkuljetuksen hallinnointi, jätteen vastaanotto eri toimipisteillä sekä näihin liittyvät muut oheistoiminnot kuten laskutus.

Jätehuoltoyhtiön omistus jakautuu seuraavasti:

- Savonlinnan kaupunki 84,8 %
- Rantasalmen kunta 6,7 %
- Enonkosken kunta 3,0 %
- Sulkavan kunta 5,5 %

Yhtiön toimialana on 31.8.2015 voimassa olevan yhtiöjärjestyksen mukaisesti jäte- ja ympäristöhuolto. Yhtiö toimii liiketaloudellisin periaattein, mutta jätelainsäädännön puitteissa ja se kattaa toimintakustannuksensa tuloilla, jotka se hankkii ensisijaisesti toiminnasta perittävillä maksuilla. Jätelain 78 §:n (29.3.2019/438) mukaisesti jätemaksulla saa kerätä enintään kohtuullisen tuoton pääomalle. Tarkemmat määräykset siitä, mihin kerätyt tulot tulee käyttää ja miten rahan käytöstä tulee raportoida, on määritelty jätelaissa.

Kierrätysyhtiö Rippeen tehtävänä on järjestää omistajakuntien puolesta niiden vastuulla olevat jätelain mukaiset jätehuollon palvelutehtävät. Rippee toimii Savonlinnan, Rantasalmen, Sulkavan ja Enonkosken alueella. Yhtiön omistavat Savonlinnan kaupunki, Rantasalmen kunta, Sulkavan kunta ja Enonkosken kunta.

Yhtiön tehtävät ovat osakkaille jätelain (646/2011) mukaan kuuluvat tehtävät

- Jätehuollon suunnittelu, rekisterien ja tilastojen ylläpito, organisointi sekä hallinnolliset tehtävät, joihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä esim. laskutus

22.8.2024

- Kunnan järjestämä jätteenkuljetus
- Muu jätteen keräys ja kuljetus kuten aluekeräys ja tempauskeräykset
- Jätteiden ja vaarallisten jätteiden vastaanotto, kierrätys, hyödyntäminen ja loppusijoitus
- Jätelain mukaan kunnan toissijaiselle vastuulle kuuluva jätehuolto (Jätelaki 33 §, 29.3.2019/438)
- valistus ja neuvonta (Jätelaki 93 §, 15.7.2021/714)

Yhtiö toimii julkista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, "hankintalaki") tarkoittamalla tavalla omistajinaan olevien hankintayksikköjen sidosyksikkönä. Osakkaat ovat sitoutuneet toimimaan yhteistyössä siten, ettei yhtiön sidosyksikköasema osakkaisen tekemien päätösten myötä vaarannu.

3.3 Sekajätteen kuljetuksen nykytilanne

Jätelain mukaan kiinteistön haltijan on jätelain mukaan järjestettävä kiinteistölle keräyspaikka, johon sijoitetaan tarvittavat jäteasiat, jätteiden keräämistä varten. Kaikilla kiinteistöittäisen jätekuljetuksen piirissä olevilla kiinteistöillä tulee olla käytössään sekalaisen yhdyskuntajätteen jäteastia. Kierrätys- ja hyödyntämiskelpoiset jätelajit lajitellaan erikseen ja toimitetaan kunnan tai jätteyhtiön järjestämään hyötyjätteiden keräyspisteeseen. Savonlinnan alueen yhteiskäyttöisiä jäteasioita koskevia määräyksiä on tiukennettu määrittelemällä ns. jäterinkeihin kuuluvien kiinteistöjen enimmäismäärä. Enintään viisi toisistaan lähietäisyydellä sijaitsevaa kiinteistöä voi perustaa yhteisen jätteiden keräyspaikan ilmoittamalla. Sekajätteen tyhjennysväli on pidennetty seka- ja biojätteen osalta. Poikkeusluvalla sekajäteastian tyhjennysvälin voi edellytykset täyttävällä kiinteistöllä pidentää jopa 16 viikkoon.¹

Mikäli kiinteistön haltija ei järjestä kiinteistölleen tai sen läheisyyteen kiinteistökohtaista jätteenkeräyspaikkaa, kiinteistö on liitettävä kunnan jätehuoltojärjestelmään sekajätteen aluekeräyksen kautta ja kiinteistön haltijalta veloitetaan aluekeräysmaksu.

Savonlinnan alueellisen jätelautakunnan alueella on käytössä kiinteistön haltijan järjestämä sekajätteen kuljetus. Jätehuoltomääräyksen 4 § mukaisesti kiinteistöjen on jätelain velvoittamana liityttävä kunnan jätehuoltojärjestelmään. Liittyminen tapahtuu liittymällä kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen. Tämä tarkoittaa, että kiinteistön haltija sopii itse valitsemansa yrityksen kanssa kiinteistöllä syntyvien jätteiden kuljettamisesta kiinteistön keräyspaikasta jätehuoltomääräysten 12 § mukaisesti Rippee Oy:n osoittamiin vastaanottopaikkoihin. Kuljetusyrityksen on oltava hyväksytty jätehuoltorekisteriin. Jättemääräyksen 6 §:n mukaisesti liittyminen tapahtuu ottamalla yhteyttä jätehuoltorekisteriin hyväksytyyn jätteen kuljettajaan sekä tekemällä sopimus jätteiden noutamisesta ja kuljettamisesta jätehuoltomääräysten mukaisesti. Kiinteistön haltija vastaa siitä, että kuljetusyritykseksi valitaan jätehuoltorekisteriin kuuluva yritys.

¹ Savonlinnan alueellinen jltk 19.1.2021 § 5 Jätehuoltomääräykset 1.3.2021 alkaen.

22.8.2024

Sekajätteen aluekeräys on järjestetty Savonlinnassa, Rantasalmella ja Sulkavalla, mutta ei Enonkoskella. Enonkosken kunnanvirastossa on sisäisesti ehdotettu sekajätteen aluekeräyspisteen perustamista, mutta tämä ehdotus on hylätty kunnallisissa toimitelmissä.

Tilaaajalta saatujen aineiston mukaan sekajätteen kiinteistöittäistä kuljetusta urakoi alueella viisi yritystä. Tilaaaja toimitti FCG:lle työtä varten urakoitsijoiden toimittamat tiedot sekajätteen kuljetuksista (kuljetusrekisteritiedot). Rekistereihin on koottu neljännesvuosittain tiedot niistä osoitteista, joista kiinteistöittäistä sekajätteen kuljetusta ja astioiden tyhjennystä käydään tekemässä. Taulukossa 1 on esitetty vuoden 2023 tiedoista kolmas ja neljäs vuosineljännes urakoitsijoittain jaoteltuna. Kolmannella vuosineljänneksellä osoitteita on rekistereissä enemmän, mikä selittyy osan aikaa vuodessa käytössä olevilla esim. vapaa-ajan asunnoilla.

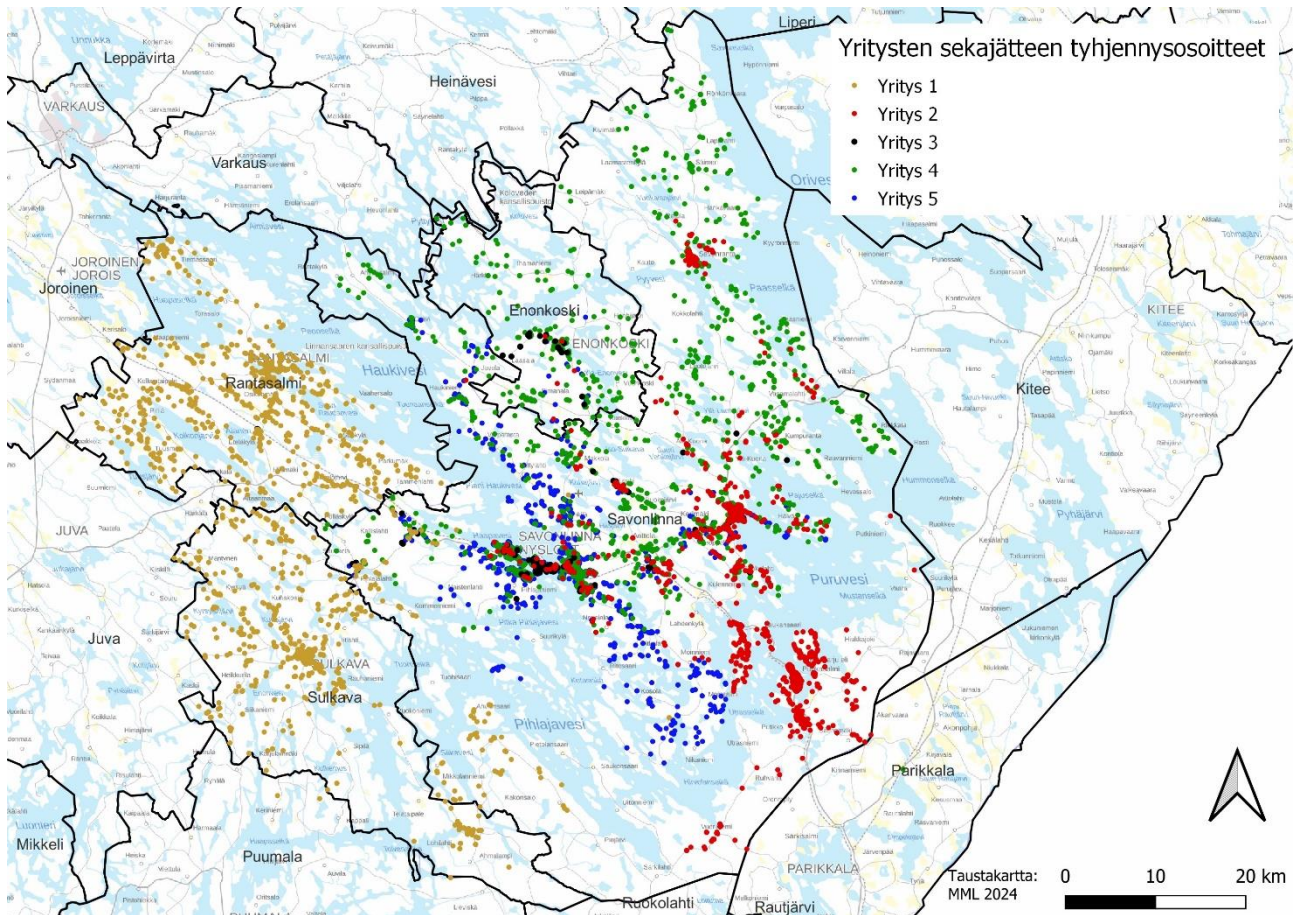
Taulukko 1. Kuljetusurakoitsijoiden rekistereissä kiinteistöittäisessä sekajätteen kuljetuksessa olleet osoitteet vuoden 2023 kahdella viimeisellä vuosineljänneksellä.

Osoitteet (kiinteistökeräys)	Q3 2023	Q4 2023
Yritys 1	2453	2102
Yritys 2	3360	2682
Yritys 3	798	741
Yritys 4	2812	2532
Yritys 5	3321	3201
Yhteensä	12744	11258

Sekajätteen aluekeräysasiakkaita on tilaaajalta saadun tiedon mukaan alueellisen jätelautakunnan alueella 4774 kpl.

Kuvaan 1 on koottu vuoden 2023 viimeisen neljänneksen sekajätteen kiinteistöittäisen kuljetuksen tiedot alueella. Kartalla näkyy ne kiinteistöt, joilla sekajäteastioita on käyty tyhjentämässä. Kukin kuljetusyritys on merkitty kartalle omalla värillään. Yritysten tyhjennysosoiterekisteristä saadut osoitteet geokoodattiin Arc-Map ohjelmalla kartalle.

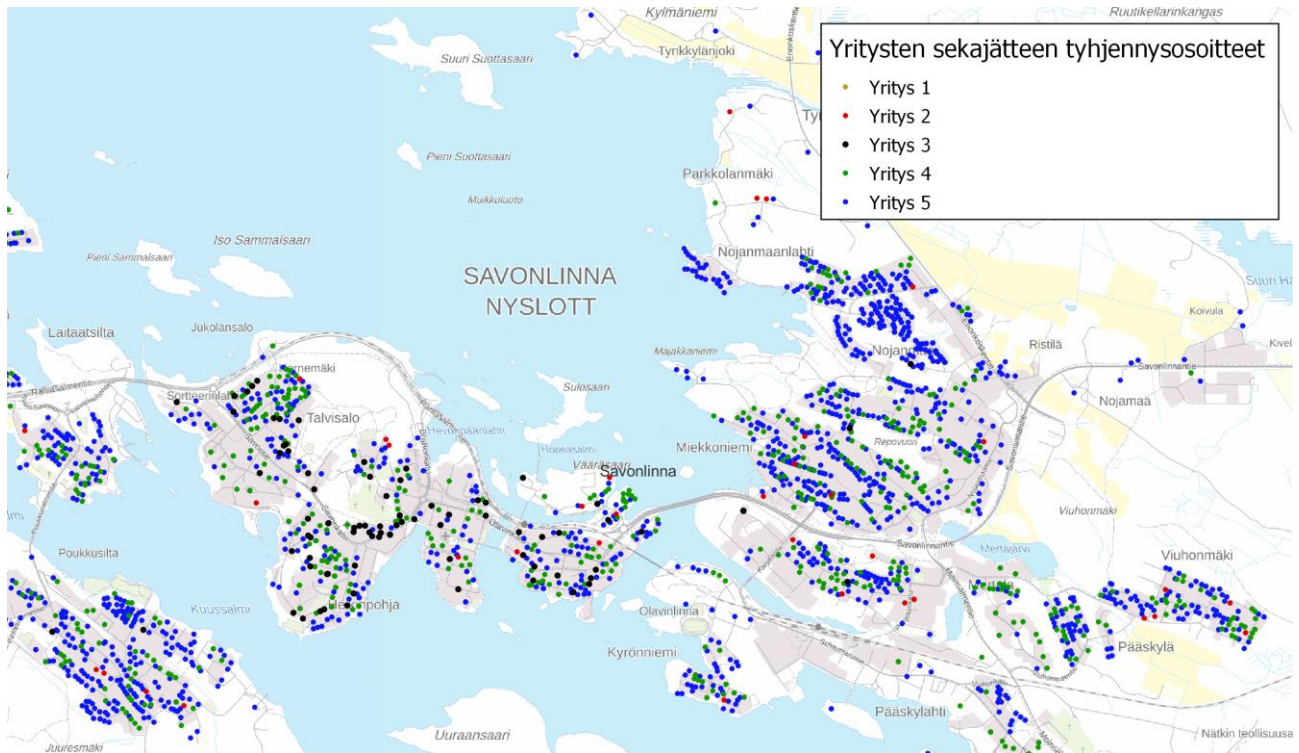
22.8.2024

Kuva 1. Sekajätteen kiinteistöttäisen kuljetuksen tyhjennysosoitteet kartalla vuoden 2023 viimeiseltä vuosineljännekseltä.

Kuvasta 1 nähdään, että sekajätteen kiinteistöttäinen kuljetus on tietyissä osissa toiminta-alueita keskittynyt yhdelle tai korkeintaan kahdelle kuljetusyritykselle. Sen sijaan ns. ydin-Savonlinnan alueella operoi useampia kuljetusyrityksiä. Kuva 2 osoittaa tämän ydin-Savonlinnan sekajätteen kiinteistöttäisen kuljetuksen osoitteet ja sitä tekevät yritykset kartalla. Kuvasta 2 voidaan havaita, että ns. ydin-Savonlinnan alueella samoilla pienalueilla ja kaduilla käy tietyissä osissa kaupunkia useita kuljetusyrityksiä tyhjentämässä sekajäteastioita kiinteistöiltä.

22.8.2024

Kuva 2. Ydin-Savonlinnan sekajätteen kiinteistöittaisen kuljetuksen tyhjennysosoitteet kartalla vuoden 2023 viimeiseltä vuosineljännekseltä.

3.4 Jätehuoltoviranomaiset

Nykyinen jätelaki (646/2011) edellyttää, että jätehuollon yhteistyönään järjestävien kuntien on järjestettävä yhdessä jätehuollon viranomaistehtävien hoitaminen. Savonlinnan seudulla tätä tehtävää hoitaa alueellinen jätelautakunta. Jätelautakunta toimii jätelain (646/2011) 23 §:n mukaisena Kierrätysyhtiö Rippeen osakaskuntien yhteisenä kunnan jätehuoltoviranomaisena ja hoitaa jätelain mukaisia jätehuollon viranomaistehtäviä, joita ei voida siirtää kuntien omistamalle yhtiölle (jätelaki 43 §). Lautakunta hoitaa kierrätysyhtiö Rippeen osakaskuntien jätehuoltoviranomaisen lakisääteiset tehtävät. Lautakunta päättää mm. jätteiden kuljetusjärjestelmästä, toimii kuljetusrekisterin pitäjänä käsittelemällä mm. poikkeushakemukset liittymisvelvollisuudesta sekä anomukset liittyen jätetaksan maksuihin, jätehuoltomääräyksistä ja jätetaksasta sekä seuraa jätehuollon järjestämistä alueellaan. Lautakunnan toimialueeseen kuuluvat kunnat ovat Savonlinna, Rantasalmi, Enonkoski ja Sulkava.

Alueellinen jätelautakunta hyväksyi 21.2.2023 jätehuoltomääräysten päivityksen, joka astui voimaan Savonlinnan kaupungissa sekä Enonkosken ja Rantasalmen kunnissa 1.7.2023. Sulkavalla määräykset tulivat voimaan 1.1.2024 alkaen.

22.8.2024

Jätehuoltomääräysten mukaan jätehuoltoviranomaisena Savonlinnan alueella toimii jätehuoltolautakunta, jonka tehtäviin kuuluvat:

- yleisten jätehuoltomääräysten antaminen
- jätehuoltomääräyksistä poikkeamispäätökset
- jätetaksan hyväksyminen
- jätemaksupäätökset ja maksujen perintä
- jätteenkuljetusjärjestelmäpäätökset
- jätteenkuljetuksen seuranta
- jätteenkuljetusrekisterin pitäminen
- jätehuollosta poikkeamispäätökset (JL 42 §)
- Euroopan Unionin yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen rekisterinpitäjyys jätelain mukaisissa viranomaistehtävissä ja jätehuollon asiakasrekisterissä.

Jätehuoltomääräysten noudattamista valvovat kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset sekä Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Valvontaviranomaisen tehtäviä ovat:

- valvoa jätelain ja sen nojalla annettujen määräysten noudattamista
- antaa tarvittaessa erityisiä valvontamääräyksiä laiminlyöntien ja rikkomusten oikaisemiseksi
- liittää valvontamääräykseen tehoste kuten uhkasakko
- tehdä päätökset valvonta-asioissa
- käsitellä sille kuuluvat ilmoitus- ja lupa-asiat sekä valvoa päätösten noudattamista

4 Sekalaisen yhdyskuntajätteen kiinteistöittäisen kuljetuksen järjestämismvaihtoehtojen arviointi

Jätelain 32 §:ssä kunnan vastuulle säädetyn jätteen kuljetus voidaan järjestää kiinteistöltä joko kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena 36 §:n mukaisesti tai kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena 37 §:n mukaisesti. Jätelain 35 §:n mukaan kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on järjestämistavasta riippumatta järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa on noudatettava kunnan jätehuoltomääräyksiä. Jäte on toimitettava kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan.

Jätelain 36 §:n mukaan jätteen saa kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa ottaa kuljettavakseen vain kunta tai jätteen kuljettaja, joka toimii kunnan lukuun.

Jätelain 36 §:n mukaan kunnan on kiinteistöittäisten jätteenkuljetuspalvelujen hankintoja suunnitellessaan tehtävä markkinakartoitus. Tarjouspyynnössä jätteenkuljetuspalvelujen

22.8.2024

kesto on määriteltävä sekä hankinnat ajoitettava siten, että kaiken kokoisilla yrityksillä on mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin. Kuljetushankinnat on kilpailutettava osiin jaettuina siten, että useampi kuin yksi yritys voidaan valita palvelun tuottajaksi. Jakamisvelvoitteesta voidaan poiketa vain, jos jakaminen heikentäisi merkittävästi hankinnan kustannustehokkuutta tai muusta vastaavasta, hyvin perustellusta syystä.

Jätelain 37 §:n mukaan kunta voi päättää, että sekalaisen yhdyskuntajätteen kiinteistöittäinen kuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa. Tälle edellytyksenä on, että:

- näin järjestetty jätteenkuljetus täyttää 35 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset (mainittu edellä, velvoite on voimassa järjestämistavasta riippumatta)
- jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle
- päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan

Seuraavissa alaluvuissa arvioidaan molempien kuljetuksen järjestämisvaihtoehtojen toteutuskelpoisuutta Savonlinnan, Enonkosken, Rantasalmen ja Sulkavan alueella edellä mainittuihin jätelain vaatimuksiin nähden.

4.1 Jätteenkuljetuspalvelujen saatavilla olo kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin

Jätelain vaatimus palvelun kohtuullisuudesta ja syrjimättömyydestä tarkoittaisi muun ohella sitä, että eri asiakkaita, asiakasryhmiä tai eri alueita ei saisi asettaa esimerkiksi palvelun hinnoittelussa perusteettomasti toisistaan poikkeavaan asemaan. Mahdollista määräävää markkina-asemaa ei saisi käyttää kilpailunrajoituslain vastaisesti hinnoittelussa hyväksi.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa vaatimus palvelutarjonnan luotettavuudesta, kohtuullisuudesta ja syrjimättömyydestä kohdistuu jätelain mukaan jätteen kuljetusyritykseen. Vaikka kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa on kysymys yksityisoikeudellisesta sopimussuhteesta, jossa kiinteistön haltijalla on ainakin periaatteessa oikeus vapaasti valita haluamansa kuljettaja, sopimuksen tekeminen jätteen kuljettajan kanssa ei säännöksessä tarkoitetussa tapauksessa ole vapaaehtoista. Säännöksen on siksi katsottu olevan tarpeen kiinteistön haltijoiden etujen ja oikeuksien sekä palvelujen saatavuuden turvaamiseksi kaikilla alueilla ja kaikissa tilanteissa.

22.8.2024

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa vaatimus kohdistuu kuntaan, jonka tulee huolehtia kiinteistön haltijoiden tasapuolisesta kohtelusta muun muassa jätetaksan määrittämisessä ja kuljetusten kilpailuttamiseen liittyvien tarjouspyyntöjen määrittelyissä. Urakkasopimusten kautta vaatimukset kohdistuvat myös kunnalle urakoitseviin jätteen kuljettajiin.

4.1.1 Nykyinen sekajätteen kiinteistöittäinen kuljetus

Tehdyn paikkatietotarkastelun perusteella vaikuttaa siltä, että sekajätekuljetuksen palveluita on kattavasti tarjolla alueella. Lisäksi hieman vajaat 5000 asiakasta on liittynyt kunnan järjestämään sekajätteen aluekeräykseen.

Tilaaaja teki tämän selvitystyön aikana kyselyn sekajätteen kiinteistöittäistä kuljetusta alueella urakoiville yrityksille. Kyselyssä kysyttiin:

1. Millaisin hinnoin olette tarjonneet alueellisen jätelautakuntamme toimialueella (Enonkoski, Rantasalmi, Sulkava, Savonlinna) sekajäteastioiden tyhjennykset?
2. Mitkä ovat kuluttajille suunnattujen kuljetuspalvelujen toimitusehtonne?

Ensimmäiseen kysymykseen ei saatu vastauksia yrityksiltä. Kaksi yritystä ilmoitti, etteivät luovuta sekajäteastioiden tyhjennyshintoja liikesalaisuuksiin vedoten. Toinen ko. yrityksistä ilmoitti käyttävänsä palvelun tarjonnassa Kierrätysteollisuus ry:n ja SKAL ry:n yhdessä kuluttaja-asiamiehen kanssa neuvottelemia ympäristöhuollon yleisiä sopimusehtoja kuluttaja-asiakkaille (<https://www.kkv.fi/uploads/sites/2/ymparistohuollon-yleiset-sopimusehdot-kuluttaja-asiakkaille.pdf>).

Sekajätteen kuljetuspalveluiden luotettavuutta tai saatavilla oloa kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin ei ollut mahdollista kattavasti arvioida käytössä olleen aineiston perusteella. Osassa alueen kuntia ja kuntien osia operoi vain yksi kuljetusyritys. Tällaista järjestelyä voidaan pitää verrattain haavoittuvana etenkin, kun tietoja palvelujen saatavuudesta tarvittaessa muilta yrityksiltä ei voitu varmistua selvityksen puitteissa. Toisaalta monen kuljetusyrityksen operointi samalla alueella, kuten ns. ydin-Savonlinnassa, johtaa helposti turhaan liikenteeseen ja mm. melu- ja ympäristökuormaan ylimääräisten ajojen vuoksi.

4.1.2 Kunnan järjestämä sekajätteen kiinteistöittäinen kuljetus

Tässä alaluvussa tuodaan esiin kunnan järjestämän sekajätteen kiinteistöittäisen kuljetuksen mahdollisuuksia verrattuna nykyiseen kiinteistöinhaltijan järjestämään kuljetukseen verrattuna.

Kuntayhtiön huolehtiessa jätehuollosta ja sen kilpailutuksista, on mahdollista suunnitella kilpailutettavat alueet ja yhdistää esim. eri kuntia ja alueita kilpailutuksen piiriin. Näin on mahdollista saada kustannustehokkaasti järkeviä urakkakokonaisuuksia. Kuljetusurakat voidaan kilpailuttaa 3–

22.8.2024

5 vuodeksi kerrallaan. Viiden vuoden sopimusaika mahdollistaa myös pienempien urakoitsijoiden osallistumismahdollisuuden.

Jos samaan aikaan julkaistaan monen urakka-alueen tarjouspyynnöt, on mahdollista määritellä ehto, että urakoitsija voi voittaa vain tietyn määrän urakoista esim. viidestä urakasta kaksi urakkaa. Urakoita voidaan suunnitella eri tavoin mm. siten, että eri astiatyypit tai eri jätejakeet kilpailutetaan erikseen. Kilpailutuksen aluekohtaisella suunnittelulla on mahdollista lisätä myös tarjoajien määrää ja kilpailua alueella. ELY:n tietojen mukaan jäterekisterissä on useita toimijoita, vaikka joillakin Savonlinnan alueilla toimii vain yksi urakoitsija.

Tarjouspyynnössä voidaan hinnan ohella vaatia tarjoajilta myös laatuasioita esim. kaluston vaatimukseen ja varusteluun. Sopimuksessa voidaan kiinnittää huomiota ja velvoittaa tarjoaja kehittämään jätehuoltoa yhdessä kunnan kanssa. Tämä on tärkeä jätehuollon alueellisen kehittämisen kannalta.

Kunnallisessa kuljetusmallissa Rippee Oy:n kilpailutusperiaatteet ovat yhtenevät valtakunnan tapaan kilpailuttaa jätteenkuljetukset. Rippee Oy toimii yleisesti hyväksytyjen kilpailuttamisperiaatteiden mukaan ja hankintalain edellyttämällä tavalla. Kilpailutuksissa noudatetaan periaatetta, että yhden kilpailutusalueen tulisi työllistää yksi auto täysimääräisesti ja urakka-aikana auton kustannus tulisi saada kuoletetuksi. Kilpailutuksella ei poissuljeta isoja eikä pieni yrityksiä, kuten hankintalaki edellyttää, eli kaikenkokoisten yritysten on voitava tarjota palvelua. Kuitenkin voidaan määritellä tietty liikevaihtoedellytys, jotta varmistutaan siitä, että toimijalla on edellytykset täyttää sopimusvelvoitteet. Päästömääritysten (kalustovaatimus) osalta noudatetaan annettuja ohjeistuksia.

Kunnalliseen kuljetusten kilpailuttamiseen liittyy jätelain mukaisesti markkinavuoropuhelu. Se tarkoittaa, että potentiaalisia tarjoajia kuunnellaan ja kilpailutusmateriaalia jalostetaan vuoropuhelun kautta. Kilpailutuksella pyritään saamaan kustannustehokkaita tarjouksia.

Jätehuoltopalveluiden kattavuus, luotettavuus ja saatavilla olo sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin varmistuu käsityksemme mukaan kunnallisessa kuljetusmallissa.

4.2 Jätehuoltomääräysten noudattaminen

Käytettävissä olevan aineiston perusteella ei ollut mahdollista arvioida alueellisten jätehuoltomääräysten toteutumista nykyisessä sekajätteen kuljetusjärjestelmässä. Käytännössä jätehuoltoviranomaisella on käsityksemme mukaan nykyjärjestelmässä hyvin rajalliset mahdollisuudet valvoa määräysten toteutumista.

Kunnallisessa kuljetusmallissa jätehuoltomääräysten noudattaminen voidaan tehdä keskitetymmin. Kierrätysyhtiö Rippeen jätekuljetusten palvelukuvauksen mukaan yhtiöltä lähtee viikoittain

22.8.2024

seuraavan viikon ajolistat autoihin. Tarvittaessa tehdään suoraan autoissa oleviin ajolistoihin ja jo ajossa oleviin listoihin muutoksia. Autojen liikkeet nähdään reaaliajassa ja yhtiö hallinnoi kuljetuksia kaikilta osin. Kuljetuksista syntyy kuljetusrekisteri yhtiön järjestelmiin/tietokantaan. Urakoitsija hakee sähköisesti ajettavan ajolistan jäteauton päätteelle. Lista on haettavissa viimeistään edeltävän viikon perjantaiamuna. Urakoitsijan päätteelle tekemät tarjouksen mukaiset merkinnät ovat asiakaspalautteen ohella urakkakorvauksen peruste. Urakoitsija kirjaa päätteelle seuraavia asioita (ote urakkaohjelmasta):

Urakoitsija huolehtii, että ajonohjausjärjestelmään merkitään asiakkaan tietoihin jokaisen keräysvälineen tyhjennyksen yhteydessä tyhjennyskuittauksen lisäksi mahdolliset sanalliset viestit ja tarkennukset sekä muut ajolistasta poikkeavat tapahtumatiedot erikseen sovittavia merkintöjä käytäen.

Näitä ovat:

- irtojätteet*
- tyhjentämättä jättämiset ja syyt niihin (mm. astia jäässä, auto edessä rek.nro, lähestymisongelma piha-alue/katualue)*
- poikkeavat jäteastiatiedot (lisäykset tai vähennykset)*
- keräysvälineet, jotka ovat olleet tyhjiä*
- keräysvälineen puuttuminen kiinteistöltä*
- keräysväline on rikki*
- kiinteistölle tai kiinteistön keräysvälineille sattuneet vahingot*
- huomautuslipukkeen jättäminen ja sen syy*
- keräyspaikassa esiintyvät, jätteen haltijasta johtuvat ongelmat (kertaluonteiset siirtoamatkat, lähestymisongelmat, korkeat kynnykset, ym.)*
- muut sanalliset huomautukset ja tarkennukset (esim. puuttuvat ajo-ohjeet)*

Ajonohjausjärjestelmän kuittaus- ja tapahtumatieto toimii korvausperusteena tyhjennyksestä/työsuorituksesta urakoitsijalle. Mikäli tapahtumatiedossa ei ole tapauskohtaisesti tarvittavaa yksilöityä syytä, ei tyhjennystä/työsuoritusta korvata urakoitsijalle.

Lisäksi huomautukset kiinteistölle:

Urakoitsijan on normaalien tyhjennysten yhteydessä seurattava keräysvälineen sisältöä ja kuntoa sekä kiinnitettävä tarvittaessa kiinteistön keräysvälineeseen huomautuslipuke, jolla huomautetaan mm:

- jäteastiassa olevasta sinne kuulumattomasta jätteestä*
- jäteastiaa ei voi tyhjentää jäätymisen vuoksi*
- keräysastian soveltumattomuudesta kuljetusjärjestelmään*
- keräysastian tyhjennysvälin muutostarpeesta (esim. ylitäyttö)*

22.8.2024

Kiinteistön keräysvälineistä annetut huomautukset kirjataan välittömästi ajonohjausjärjestelmään. Kunnallisessa kuljetusmallissa on mahdollista valvoa, että kaikissa kiinteistöissä, joissa tulee käydä, myös käydään.

Kunnallisessa kuljetusmallissa on myös hyvät mahdollisuudet valvoa työturvallisuutta mm. riittävän liukkaudentorjunnan osalta sekä arvioida ja muuttaa tarvittaessa keräyspisteiden sijoittelua asianmukaiseksi ja työturvalliseksi. Rakennustietokortissa RT 103638 ”Asuinkiinteistön jätehuolto” ja alueellisten jätehuoltomääräysten maininnat keräyspisteiden vaatimustenmukaisuudesta tulevat myös huomautetuksi ja noudatetuksi.

Kunnallisen kuljetusmallin hankintasopimuksessa ajoreittisuunnitelma, kuljetusajat ja -päivät voidaan täsmentää. Urakoitsija voidaan myös velvoittaa huolehtimaan ympäristön siisteydestä esim. kuljetuksen ja kuormauksen yhteydessä pudonneet jätteet voidaan velvoittaa poistettavan välittömästi. Astioissa ei tulisi olla sinne kuulumatonta jätettä eli jäteastioiden tarkistusvelvollisuus voidaan myös määritellä urakoitsijan velvollisuudeksi. Lisäksi voidaan määrittää, että kuljettajan on ilmoitettava, mikäli huomaa epäkohtia asiakkaan jätepisteellä. Sopimuksessa voidaan palkita urakoitsijaa virheettömästä työstä, mutta myös asettaa sakottaa, mikäli tyhjennykset eivät suju sopimuksen mukaisesti.

4.2.1 Jätteen toimittaminen kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan.

Kiinteistöittäisessä sekajätteen keräyksessä nykymallissa kerättyjen jätteiden päätymistä kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan on haastavaa valvoa eikä ko. jätelain edellytyksen täyttymistä voitu käytössä olevan aineiston perusteella arvioida.

Rippee Oy:n toimittaman kuljetusten palvelukuvauksen ja sen sisältämän ajonhallinnan kuvauksen mukaan kunnan järjestämässä kuljetuksessa on erittäin hyvät mahdollisuudet valvoa jätteiden päätymistä asianmukaisiin vastaanotto- ja käsittelypaikkoihin (kts. edellinen alaluku).

4.3 Jätehuollon yleinen toimivuus, jätehuollon alueellisen kehittämisen tukeminen sekä mahdolliset vaarat tai haitat terveydelle tai ympäristölle

Jätehuollon yleisestä toimivuudesta nykytilanteessa sekajätteiden kuljetusten osalta ei ollut saatavilla juurikaan dokumentoituja tietoja selvityksen aikana. Kuljetusrekisteriotteiden perusteella tehty paikkatietotarkastelu osoittaa, että ns. ydin-Savonlinnan alueella operoi useampi kuljetusyri-tyt, kun taas alueen reuna-alueilla sekajätteen kuljetukset ovat pääasiassa yhden yrityksen ope-roimia. Useamman yrityksen operointi alueella kertoo toisaalta kilpailusta, jota voidaan pitää hy-vänä ja kustannuksia kurissa pitävänä asiana, mutta johtanee paikkatietotarkastelunkin perus-teella ylimääräiseen liikenteeseen, jossa eri urakoitsijat käyvät samoilla alueilla ja kaduilla tyhjen-tämässä sekajäteastioita. Näin ollen voidaan ajosuoritteen olevan kaukana optimaalisesta ko.

22.8.2024

alueilla. Toisaalta reuna-alueilla yhden urakoitsijan läsnäoloa voidaan pitää tässä mielessä myönteisenä, että se ohjannee urakoitsijaa luonnollisesti optimoimaan tyhjennysreittejään kustannustehokkuuden tavoittamiseksi.

Kunnan järjestämä sekajätteen kuljetus tarjoaa huomattavasti parempia mahdollisuuksia jätehuollon yleisen toimivuuden kehittämiseen. Urakka-alueita ja ajoreittejä niiden sisällä on mielekästä ja mahdollista optimoida kootusti kunnan järjestämässä kuljetuksessa.

Nykyisen sekajätteen kiinteistöittaisen kuljetusjärjestelmän aiheuttamia vaaroja tai haittoja terveydelle tai ympäristölle ei ollut mahdollista arvioida dokumentoidun tiedon puuttuessa. Saatujen tietojen perusteella viranomaisilla on puutteelliset mahdollisuudet arvioida ko. vaaroja ja haittoja. Kunnan järjestämä kuljetusmalli tarjoaa huomattavasti paremmat mahdollisuudet näiden hallintaan ja valvontaan mm. edellisissä alaluvuissa kuvatuin tavoin (jätehuoltomääräysten noudattamisen valvonta, jätteiden päätyminen asianmukaiseen vastaanotto- ja käsittelypaikkaan).

5 Yhteenveto ja suositukset

Jätelain 32 §:n mukaan kunnan on järjestettävä mm. vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvän jätteen jätehuolto. Jätelain 37 § mahdollistaa sekalaisen yhdyskuntajätteen kiinteistöittaisen kuljetuksen järjestettäväksi kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa. Jätelain 37 §:ssa ja 35 §:ssa mainituilla edellytyksillä kunta varmistuu 32 §:ssa vastuulle säädetyn jätteen osalta jätteenkuljetuspalvelujen saatavuudesta, laadukkuudesta ja toimivuudesta myös silloin, kun kuljettajan valinta jätetään 37 §:n mukaisesti kiinteistön haltijan päätettäväksi. Edelleen jätelain 37 §:n momentin 3 mukaan kunnan on seurattava ja valvottava 1 momentissa tarkoitettua päätöksen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä sekä tarvittaessa käsiteltävä jätteenkuljetusta koskeva asia uudelleen. Tätä selvitystä varten saatujen tietojen pohjalta käsityksemme on, että Savonlinnan alueellisen jätehuoltolautakunnan alueella jätehuoltoviranomaisen on hyvin haastavaa varmistua edellä mainittujen edellytysten täyttymisestä. Huomautamme myös, että kunnan ja tässä tapauksessa alueellisen jätelautakunnan päätäntävaltaan kuuluu oikeus päättää siirtymisestä kunnan järjestämään sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetukseen, vaikka jätelain 37 §:ssa ja 35 §:ssa esitetyt edellytykset täytyisivätkin. Tämän selvityksen puitteissa ei ollut mahdollisuutta osoittaa ko. edellytysten täyttymistä tai täyttymättömyyttä. Saatujen tietojen perusteella kunnan järjestämän sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetuksen edut vaikuttavat ilmeisiltä erityisesti jätehuollon yleisen toimivuuden edistämisen ja jätehuoltomääräysten noudattamisen valvontamahdollisuuksien kannalta sekä varmistumiseen siitä, että jätteet päätyvät asianmukaiseen vastaanotto- ja käsittelypaikkaan.

Vuonna 2021 uudistunut jätelaki toi bio- ja pakkausjätteiden kuljettamisen yksiselitteisesti kunnan järjestämisvastuulle. Käsityksemme mukaan myös monelta osin samoilta kiinteistöiltä kerättävän

22.8.2024

sekajätteen kuljetuksen järjestäminen kunnan toimesta näkyisi myös ko. bio- ja pakkausjätteiden jäteastioiden tyhjennysten kustannustehokkuudessa, kun kuljetusreitit olisi mahdollista suunnitella tehokkaammiksi osin samoja ajoneuvoja hyödyntäen.

Tehtyä selvitystyötä voidaan ja onkin tarpeen laajentaa harkittaessa nykyisen sekajätteen keräysmallin muuttamista. Käsitteemme mukaan mm. seuraavat toimenpiteet olisivat hyödyksi jatko selvityksinä:

- Yrityksille tehtävien kyselyjen laajentaminen mm. sisältämään palveluprosessien kuvaukset kunnalliseen kuljetusmalliin vertailun mahdollistamiseksi ja nykyisten urakoitsijoiden asiakaspalautteiden keräämisen.
- Eri sidosryhmien näkökulmien kartoitus esimerkiksi kyselyillä (asukkaat, yritykset, kunnat, viranomaiset)
- Nykyisten kuljetussuoritteiden (kokonaismäärät kilometreinä) vertailu optimoituun kuljetusjärjestelyyn sekajätteen kuljetuksessa.